

Nové státnice a pojetí didaktiky dějepisu (platné od 2019/2020)

1) Atestace z didaktiky dějepisu:

- a) po 1. semestru NMGr. – kolokvium
- b) po 2. semestru NMGr. – obhajoba úplné didaktické analýzy vybraného tematického celku (strukturovaná seminární práce, ústní obhajoba) – zadání viz příloha 1
- c) po 3. semestru NMGr. – zkouška z historie a teorie didaktiky dějepisu

Zkušební okruhy:

1. Vývoj dějepisu jako předmětu a vzdělávání učitelů
2. Zásady hodnocení učebnic dějepisu, užívané typy učebnic v současnosti
3. Profesionalizace učitele a úplná didaktická analýza (historická, didaktická, metodická)
4. Vymezení vztahů didaktiky dějepisu k didaktice obecné, historické vědě, pomocným vědám historickým a dalším oborovým didaktikám.
5. František Palacký, jeho vědecké dílo a vliv na pojetí školního dějepisu (učebnice a jejich tvůrci)
6. Gollova škola a její vliv na pojetí školního dějepisu (učebnice a jejich tvůrci)
7. Hlavní směry v historiografii 20. století a jejich vliv na pojetí školního dějepisu
8. Využití historických pramenů, odborné historiografické produkce a populárně naučných mediálních sdělení ve výuce na ZŠ a SŠ
9. Historická geografie a kartografie, práce s mapou, mapa jako pramen a pomůcka
10. Formy mimotřídní výuky, typy a funkce
11. Funkce, cíle a obsah dějepisu ve škole (reflexe z hlediska aktuálních odborných výzkumů i společenských diskusí)
12. Úloha a význam regionální historie a její využití ve výuce dějepisu
13. Úloha, význam a vztah obecných a českých dějin ve výuce dějepisu
14. Vzdělávací cíle a hodnocení v dějepise, zásada tvorby a typy testů

2) Atestace z didaktiky dějepisu u SZZk

Portfolio = způsob souvislé a smysluplné reflexe teoretických znalostí a vlastních pedagogických zkušeností studentů; shromážděné podklady ilustrují způsob, jak studenti promýšleli konkrétní historické téma a jak s ním pracovali ve výuce na ZŠ a na SŠ – zadání viz příloha 2.

Způsob hodnocení:

- a) Portfolio studenti předloží alespoň týden před ústní státnicí z dějepisu ke kontrole – zpracování posoudí didaktici dějepisu podle kritérií, které znají dopředu studenti i vyučující, připraví otázku k diskusi
- b) U SZZk má student 15 min, aby komisi své portfolio stručně představil a odpověděl na otázku didaktiků
- c) Tímto způsobem můžeme ovlivnit, které dvě další otázky budou studenti losovat (politické/ kulturní/ hospodářské a sociální dějiny), pokud by jejich portfolio nebylo jasně zaměřené už předem

3) Průběh SZK

- a) Studenti si losují 2 otázky, každou z jiného okruhu (politické/ kulturní/ hospodářské a sociální dějiny), přičemž volba okruhů vychází ze zaměření jejich portfolia – SZK tak obsáhne všechny 3 okruhy, přičemž jeden bude dotčen především z didaktického hlediska
- b) Studenti obdrží zpět své portfolio s otázkou k diskusi (viz 2a a 2c)
- c) Studenti mají 20 min na přípravu odpovědí
- d) Ústní zkouška, cca 40 min (15 min portfolio, vč. diskuse, 10 + 10 odpovědi na 2 další otázky, 5 min diskuse)

Příloha 1

Didaktika dějepisu II

Příprava tematického celku pro výuku na ZŠ a SŠ

Zkouška proběhne formou diskuse (cca 20 min) příprav tematického celku, které budou mít variantu pro výuku na 2. stupni ZŠ a na střední škole (gymnáziu). Je třeba, aby vzdělávací cíle a obsah byly v souladu s příslušnými rámcovými vzdělávacími programy (RVP ZV a GV), v první řadě pak se vzdělávací oblastí Člověk a společnost a vzdělávacím oborem Dějepis.

Zkouška by neměla být samoučelná, tzn. měla by přinést užitek především vám. I proto si téma a konkrétní způsob zpracování volíte sami. Potřeba získat zkoušku je v tomto smyslu užitečným motivačním prostředkem. Slouží jako vnější podnět k hlubší reflexi toho, co jste již v praxi realizovali, resp. k přípravě podkladů a materiálů využitelných v praxi další.

Termín odevzdání: do DDMRRRR (sekretariát KDDD)

Historická analýza

Kde hledat poučení k danému tématu?

Odpovídají výsledky aktuálního historického bádání výkladu v učebních materiálech dostupných žákům?

Ke zkoušce: přehledová stať (max. 5 NS)

- shrnout základní informace o dostupnosti pramenů a odborné historické literatury k danému tématu, se zvláštním zřetelem k možnostem jejich využití ve výuce
- zhodnotit zpracování příslušného tématu ve vybrané učebnici a min. 2 dalších zdrojích, které mají žáci k dispozici (web, audiovizuální materiály, populárně naučné práce apod.)
- formální náležitosti přehledové stati viz Šanderová, J: *Jak číst a psát odborný text ve společenských vědách*, Praha: Sociologické nakladatelství, 2005, s. 76 – 78

Didaktická analýza

Co, koho a proč učit?

CO? = Která fakta, pojmy, generalizace si mají žáci osvojit?

KOHO? = Pro kterou věkovou skupinu je výuka určena?

PROČ? = pojmenování žákovských kompetencí, k jejichž rozvoji výuka směřuje + formulace obecných a dílčích cílů, resp. výstupů

Nakolik jsou moje představy v souladu s RVP?

Člověk a společnost

Klíčové kompetence

Průřezová témata

Ke zkoušce: přípravy tematického celku pro ZŠ a SŠ (doporučená struktura viz níže)

Doporučená literatura a zdroje:

Hudecová, D. *Revize Bloomovy taxonomie edukačních cílů* [online]. Publ. 2003-10-3 [cit. 2012-28-11]. Dokument MS Word. Dostupný z WWW:

<http://www.msmt.cz/Files/DOC/NHRevizeBloomovytaxonomieedukace.doc>

Julínek, S. a kol.: *Základy oborové didaktiky dějepisu*. Brno 2004

Pasch a kol.: *Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině*, Praha: Portál, 1998.

RVP ZV a RVP GV <http://nuv.cz/ramcove-vzdelavaci-programy>

Metodický portál <http://rvp.cz/>

How to write objectives

<http://oregonstate.edu/instruct/coursedev/models/id/taxonomy/index.htm>

Metodická analýza

Co, kdy a jak učit a hodnotit?

Které metody nebo činnosti použít, abych žákům umožnil(a) rozvíjet příslušné kompetence, dosáhnout stanovené cíle či výstupy?

Jak budu hodnotit dosažení cílů, úspěšnost výuky?

Které metody zvolím, abych žákům umožnil(a) rozvoj vlastního sebehodnocení?

Ke zkoušce: přípravy na vyučovací hodiny (max. 5 pro každý stupeň; tj. celkem max. 10)

- popsat metody práce a formy hodnocení ve vztahu k dílčím cílům
 - návrh min. 1 testu (pro každý stupeň školy)
 - návrh min. 2 aktivit využívajících mapové podklady (pro každý stupeň školy)
- časový scénář hodin
- materiál, pomůcky

Doporučená literatura a zdroje:

- Čechová, B. H.: *Nápady pro rozvoj a hodnocení klíčových kompetencí žáků*, Praha: Portál, 2009.
- Grecmanová, H. – Urbanovská, E., *Aktivizační metody ve výuce, prostředek ŠVP*, Olomouc: Hanex, 2007.
- Slavík, J.: *Hodnocení v současné škole*, Praha: Portál 1999.
- Stradling, R., *Jak učit evropské dějiny 20. století*, 2003. Dostupné online: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/jak-ucit-evropske-dejiny-20-stoleti>
- Hot Potatoes <http://hotpot.uvic.ca/>

- Manuscriptorium pro školy
<http://www.manuscriptorium.com/index.php?q=cs/content/p%C5%99%C3%ADpravy-pro-v%C3%BDuku>
- Ústav pro soudobé dějiny (výstupy projektů) <http://www.usd.cas.cz/> (levé menu)
- Ústav pro studium totalitních režimů – vzdělávací projekty
<http://www.ustrcr.cz/cs/projekty#vzdelavaci>
- The National Archives – Education (Velká Británie)
<http://www.nationalarchives.gov.uk/education/default.htm>

Doporučená struktura

- 1) přehledová stať (vymezení tématu z historického hlediska, přehled dostupných zdrojů a možnosti jejich využití ve výuce na ZŠ a SŠ)
- 2) didaktická analýza – obsah učiva (vymezení tematického celku z hlediska výuky dějepisu na ZŠ a SŠ; fakta, pojmy, generalizace, která si mají žáci a studenti osvojit)
- 3) didaktická analýza – žáci (pro které věkové skupiny jsou přípravy určeny; vazba na RVP: pojmenování kompetencí, k jejichž rozvoji výuka směřuje + formulace obecných a dílčích cílů, resp. výstupů)
- 4) metodická analýza a formy hodnocení (metody a činnosti směřující k rozvoji stanovených žákovských kompetencí, dosažení vzdělávacích cílů a výstupů; strategie hodnocení dosažení výchovně vzdělávacích cílů a úspěšnosti výuky; strategie rozvoje sebehodnocení žáků)
- 5) časové scénáře vyučovacích hodin (max. 10)
- 6) materiál, pomůcky

POZN. Pokud využijete **elektronické zdroje**, připojte k sekci „materiály, pomůcky“ digitální nosič, kde bude uložen:

- seznam odkazů na materiály dostupné online (např. interaktivní cvičení, filmy)
- složka s dalšími relevantními materiály (ppt, obrázky apod.)

Příloha 2

Didaktika dějepisu SZZK: Portfolio

Portfolio

Zkouška proběhne formou diskuse (15 min) individuálně vytvořeného portfolio, tj. souvislé reflexe Vašich teoretických znalostí a pedagogických zkušeností, které ilustrují způsob, jak jste promýšleli konkrétní historické téma a jak jste s ním pracovali ve výuce na ZŠ a na SŠ.

Základem portfolio jsou 3 povinné složky:

- 1) Úplná didaktická analýza tematického celku**, která bude mít variantu pro výuku na 2. stupni ZŠ a na střední škole (gymnáziu). Je třeba, aby vzdělávací cíle a obsah byly v souladu s příslušnými rámcovými vzdělávacími programy (RVP ZV a GV/SOV), v první řadě pak se vzdělávací oblastí Člověk a společnost a vzdělávacím oborem Dějepis.

Doporučená struktura:

- a) Historická analýza – přehledová stať (vymezení tématu z historického hlediska, přehled dostupných zdrojů a možnosti jejich využití ve výuce na ZŠ a SŠ)
- b) Didaktická analýza
 - obsah učiva (vymezení tematického celku z hlediska výuky dějepisu na ZŠ a SŠ; fakta, pojmy, generalizace, která si mají žáci a studenti osvojit)
 - žáci (pro které věkové skupiny jsou přípravy určeny; vazba na RVP: pojmenování kompetencí, k jejichž rozvoji výuka směřuje + formulace obecných a dílčích cílů, resp. výstupů)
- c) Metodická analýza a formy hodnocení
 - metody a činnosti směřující k rozvoji stanovených žákovských kompetencí, dosažení vzdělávacích cílů a výstupů;
 - strategie hodnocení dosažení výchovně vzdělávacích cílů a úspěšnosti výuky; strategie rozvoje sebehodnocení žáků
 - časové scénáře vyučovacích hodin (max. 10)
 - materiál, pomůcky

2) Rozbor 3 vyučovacích hodin realizovaných Vámi osobně při souvislé praxi na ZŠ

Doporučený postup:

- a) Vyberte si 3 vyučovací hodiny dějepisu, které se podle Vás od sebe lišily úspěšností provedení: jedna „velmi vydařená“, druhá „normální/ standardní“ a třetí „nepříliš podařená“. Rozbor každé hodiny začněte stručným popisem cílů a průběhu hodiny (anotace). V úvodním popisu se vyhněte, pokud možno, hodnotícím stanoviskům.
- b) Následně popište jednu nebo dvě situace, které byly pro (ne)úspěch hodiny klíčové a zamyslete se nad nimi s pomocí následujících otázek: Čeho jste chtěli v dané chvíli jako učitelé dosáhnout? Co konkrétně se událo – co jste dělali vy, co dělali žáci? Co jste si v dané situaci mysleli a co jste cítili? Co si podle vás mysleli a co cítili žáci? Jak se tyto aspekty v dané chvíli vzájemně ovlivňovaly?
- c) Na základě svého rozboru pak formulujte hodnocení každé hodiny (Co a proč se vydařilo? Co a proč ne?). Navrhněte také změny, které by podle vás mohly v budoucnu vést k vylepšení popisovaných situací (Co a proč byste udělali příště jinak?).

3) Rozbor 3 vyučovacích hodin realizovaných Vámi osobně při souvislé praxi na SŠ

Doporučený postup viz bod 2.

Portfolio může obsahovat i další materiály a podklady, které považujete za doklad rozvoje svých profesních kompetencí.

Termín odevzdání: do DDMMRRRR (sekretariát KDDD)